

PRESENTACIÓ

El número present d'ANÀLISI mostra l'interès específic de la revista per una de les àrees d'investigació que ha tingut un dels desenvolupaments més singulars durant els darrers anys: la referent a la circulació internacional de la comunicació. El fet de dedicar un espai en profunditat en la revista a un tema d'actualitat no és nou. En diverses ocasions ANÀLISI ha destinat les seves pàgines amb caràcter monogràfic a tractar aspectes tan importants per a nosaltres com són la situació dels mitjans de comunicació a Catalunya (núm. 5/6), el funcionament d'aquests mitjans en situació d'excepció —pel que fa a l'intent de cop d'estat de febrer del 1981— (núm. 4), o a la semiòtica com a disciplina autònoma i a les seves contribucions fonamentals en l'aclariment dels fenòmens comunicatius (núm. 7/8).

En aquesta ocasió els articles estan dedicats a la investigació sobre la comunicació internacional, amb una extensió i una coherència similars a les d'anteriors números monogràfics, i amb la intenció de donar continuïtat a una preocupació que existeix en ANÀLISI per oferir amb periodicitat panoràmiques puntuals d'aquells camps d'estudi, problemàtiques o metodologies que es mostrin més fecunds en la comprensió de la complexitat de problemes que presenten els mitjans de comunicació de masses.

Tot i que els temes relacionats amb la circulació internacional de la comunicació no han adquirit fins fa tot just uns anys una certa entitat i un interès generalitzat, la preocupació científica que susciten és molt més vella. L'interès per aquesta àrea específica de la comunicació de masses està vinculat als primers estudis sistemàtics sobre els mitjans de comunicació i els fenòmens de persuasió. Fou durant l'ampli període que separa les dues guerres mundials, en el qual l'estudi de la comunicació s'estructurà com a camp definit i ben organitzat de la investigació social, quan aparegueren les primeres preocupacions per la comunicació internacional, vinculada llavors amb les formes de persuasió a gran escala que introduïen les modernes tècniques de propaganda i la seva utilització en els conflictes bèl·lics. Aquesta línia d'investigació aconseguiria, durant la segona guerra mundial i en el període immediatament posterior, un cert desenvolupament, perquè mantenia com a principals focus d'interès les problemàtiques de la persuasió i de les funcions derivades de l'ús de la comunicació en la cooperació internacional.

El desenvolupament d'aquest segon focus d'interès —és a dir, les funcions positives de la comunicació com a agents de cooperació i desenvolupament— marca tota una segona i àmplia fase dels estudis sobre la comunicació internacional. Des de la fi del 1950 i fins pràcticament els nostres dies, una gran part de la investigació s'ha centrat en la responsabilitat dels mitjans de comunicació en la millora de les relacions entre les nacions i com a instruments més idonis per al foment del desenvolupament intern dels països endarrerits.

6 Però és al llarg dels anys setanta que els aspectes polítics, econòmics i culturals relacionats amb la circulació internacional de la comunicació emergeixen de mica en mica i amb notable vigor, fins a convertir les orientacions i temàtiques anteriors en una problemàtica més àmplia, dinàmica i controvertida. Sens dubte és aquest últim esforç realitzat per la investigació, dispers en un primer moment i més sistemàtic i articulat després, el que ha permès de consolidar la comunicació internacional com a àrea concreta de la investigació de la comunicació de masses i amb una problemàtica específica.

Actualment, els canvis profunds que es produeixen en l'estructura productiva de les societats industrialitzades —canvis que menen a l'establiment d'una societat postindustrial o de la informació— i en l'esfera de les tecnologies de la informació i de la comunicació, són els nous factors que donen dinamisme a les relacions tradicionals entre les nacions i les modifiquen de manera decisiva, ja que alteren la naturalesa de la informació i produeixen canvis —no tan sols quantitatius, sinó també qualitius— dins de la ja desigual i dependent estructura internacional de la comunicació.

És en l'estudi d'aquest doble context de problemes que hem assenyalat que desitgem contribuir amb aquest número d'ANÀLISI. D'una banda, valorant l'estat i el nivell de desenvolupament aconseguit pels estudis sobre la comunicació internacional. I d'una altra, analitzant i subratllant les principals tendències dels canvis actuals i les conseqüències que estan produint en aquest terreny específic dels mitjans de comunicació de masses.

Finalment, volem expressar el nostre agraïment a A. Argumedo, de l'Institut Latinoamericà d'Estudis Transnacionals, de Mèxic, a J. O. Boyd-Barret, de l'Open University del Regne Unit, a R. Cruise O'Brien i a G. K. Helleimer, de l'Institute of Development Studies del Regne Unit, a J. Tunstall, de la City University de Londres, i a Teun A. Van Dijk, de la Universitat d'Amsterdam, tant pel que fa a la seva atenta col.laboració en les fases inicials del disseny d'aquest número, com per la seva amabilitat de fer-nos arribar tot un seguit d'articles, encara que no ha estat possible d'incloure'ls-hi per manca material d'espai.